

CAO VỊ KHANH

ĐẸP

-NGƯỜI DÁNG DẮP BƠ VỢ CỦA BẦU TRỜI HẢI ĐẢO
TÓC BỒNG BỀNH TRÊN NẾP TRÁN ƯU TƯ-

Tròn tròn cũng đã gần ba phần tư thế kỷ, có lần ông Nguyễn Sa, người từng
thổi dạt hơi hướm sông Seine về giữa lòng Sài Gòn nóng bức, không biết đã

cảm xúc tới mức nào mà làm một bài thơ đề tặng cho bạn mình, ông Hoàng Anh Tuấn, cũng là một bậc tài hoa đang qua lại giữa đời của thời đổi mới. Bài thơ dài 36 câu mà số chữ trong câu thì rõ ràng là phá vỡ mọi khuôn phép vốn đã ngàn năm trói buộc hồn thi nhân. Khi thì câu 7 chữ, lúc 8 chữ, rồi 9, rồi 10... và có lúc sông luôn một mạch 11 chữ! Đọc thơ mà tưởng chừng như đang thả mình theo con nước rong, lúc chèn khe đá, lúc tuôn ra sông rồi chảy rờn rờn ra biển. Làm như hồn thi sĩ có lúc lộn lạo như gió trở mùa, lúc vi vu như ve vuốt má hồng, lúc giục ngược như quắt ngựa truy phong. Thiệt là... có một không hai. Ngay giữa lúc mà hồn người còn đang loay hoay trong mớ khung cũ giáo điều, hoặc lơ mơ nửa tỉnh nửa mê với dòng thi ca tiền chiến êm ru như ru ngủ, bỗng như bị nhéo tai kêu dậy... Bài thơ có tựa ngắn ngủn, độc nhất một chữ: "ĐẸP". Gọn băng mà làm rúng động không ít hồn kẻ yêu thơ, nhất là cái đám nhóc mới lớn đang bập bẹ học đòi. Ngay từ câu thứ nhất.

Người đáng bước bờ vờ của bầu trời hải đảo

Người đáng bước bờ vờ của bầu trời hải đảo ! Trời, cả một hồn thơ vẫn đang thêm thiếp ngủ của thằng con nít quen thói học đòi bỗng như rục rịch, cục cựa rồi bung ra như trận nổ hồng hoang... khi lần đầu chạm tới một vũ trụ thi ca quá đổi... bất thường. Rõ là bước đi không điểm đến. Là đáng đáp của một lữ khách trên những dặm hành vô định...

Tóc bông bênh trên nếp trán ưu tư

Phải vậy thôi đâu. Còn nữa... Còn mái tóc bông bênh... Trời, tóc mà bông bênh hẳn không khác gì mấy lượn sóng bấp bênh trên mênh mông đại dương ngày gió lớn. Hơn nữa, sóng mà dạt dờ được là phải có gió đẩy gió đưa. Đàng này, rõ là bông bênh tự thân, chẳng nhờ vào đâu hết. Chút vậy thôi mà như cú thổi sơn động vào tự ái. Cả một thời làm-traï chưa kịp lớn cứ phải lảng vảng loang quanh mấy cái tiệm hót-gội-sấy-ép mà tóc cứ xụi lơ (lắm khi còn phải xin tiền má lên mua brillantine o ép tới lảng lẩy mà sợi nào sợi nấy cứ sông đuột, chết cứng như mấy sợi bún khô). Rõ là tự ái... dỏm. Dầu vậy, thơ đọc rồi dẫu chẳng biết bầu-trời-hải-đảo tròn méo ra sao cũng như những sợi tóc lượn lơ tới cõi nào, chỉ nội mớ âm vọng và thi ảnh bỗng chốc làm hồn nó như bay bổng, vượt thoát khỏi cái tình lý nhỏ xíu bị chặn cứng phía bên này bờ sông Mỹ Thuận.

Những ngón tay dài ướp trọn mấy ngàn thu

Mà men sáng trong xanh màu trắng vời vời

... từ đó là một cuộc lãng du vô tiền khoáng hậu, vừa miễn phí vừa được vỗ về cho hồn non bay vượt tới một cõi xa hơn tầm nhìn hai con mắt. Chẳng vậy còn xa hơn cả cái cõi đi về trong những giấc chiêm bao. Thiệt vậy, cõi lòng nhỏ xíu và thấp chũm dưng không rồi như cứ muốn vói tới... đâu đâu, đâu đâu chẳng biết ! Thử nghĩ coi suốt cả những năm trường vô võ chốn trường ốc với mớ sách giáo khoa đã mấy lượt ó vàng, chưa mớ văn thơ đã trở thành kinh điển... dẫu gì ít nhiều cũng đã kèm hãm mọi bốc đồng của lứa tuổi đang lưng chừng... lớn. Trải bao vật đổi sao dời, hết chữ Hán tới chữ Nôm rồi Quốc ngữ... rồi cũng bấy nhiêu luật lệ khuôn phép đó. Hết Tàu tới Tây rồi cũng bấy nhiêu mẫu mực đó. Vuông, tròn, hay méo xẹo gì... cũng chỉ mô tả méo méo vậy thôi. Làm như sợ chi tiết quá cả và thiên hạ nhận diện được ra nhau rồi văn chương bớt vẻ phù phiếm hơn chẳng !

Nghĩ coi, cả ông Kim Trọng, người tình chung thủy nhất nhưng luôn đến sau của Thúy Kiều cũng chỉ được miêu tả một cách hững hờ trên một chiều dài hơn ba ngàn hai trăm năm mươi bốn câu thơ lục bát. Phong-tư-tài-mạo-tốt-vời. Vào-trong-phong-nhã-ra-ngoài-hào-hoa. Rồi đến người chinh phu giả-nhà-đeo-bức-chiến-bào-thét-roi-cầu-Vị-ào-ào-gió-thu đọc lên mà thấy lòng hừng hực tới muốn trốn nhà... đi quân dịch. Vậy đó mà trở trêu thay, dẫu chí thú tới đọc thuộc lòng như sáo sậu mà biểu hình dung mặt mũi vóc dáng mấy ông ra sao cũng chỉ đành ú ớ. Phải nói là đến lần này, trong cái rậm rịt của một xã hội đang hồi đổi mới, đã cùng lúc xóa hết ranh giới của những cuộc viễn mơ, bất ngờ được chạm mặt với một hình tượng con trai-đàn ông qua những nét chấm phá độc đáo, lạ lẫm và tuyệt kỹ như chưa từng. Dĩ nhiên đẹp-xấu còn tùy-người-đối-diện, tuy nhiên với ấn tượng ban đầu... người-đẹp-phe-ta ở đây không dễ gì bị lãng quên sau khi bất ngờ được... giáp mặt.

Người đáng bước bờ vờ của bầu trời hải đảo

Tóc bông bênh trên nếp trán ưu tư

Những ngón tay dài ướp trọn mấy ngàn thu

Mà men sáng trong xanh màu trắng vời vời

Bốn câu thơ mở đầu của bài thơ mở toác hoác luôn cõi lòng con trẻ, vốn đã thấp thỏm từ khi lỡ nghe lóm nhạc rock dội lại tuốt từ bên Mỹ, đậm thêm hình ảnh thần tượng James Dean với tóc tai phủ ót, áo phạch ngực cùng với chiếc quần blue jean bạc phéch kiểu bất cần đời... Phải vậy thôi đâu, tin từ Paris vọng về đang nổi sóng với phong trào Đột Sóng Mới từ khi Francoise Sagan viết Bonjour Tristesse khi mới có 18 tuổi đầu. Cùng lúc phong trào Hiện Sinh vốn trỗi dậy sau những tàn khốc của cuộc đại chiến thứ hai như xúi dại tuổi trẻ sống xả láng tuổi trẻ mình. Thiệt là đúng thời đúng lúc. Con nít mới lớn ở tuốt miệt sông Tiền sông Hậu đâu có chịu bỏ lỡ dịp. Khai ra nghe có vẻ vọng ngoại nhưng nghĩ lại coi, bên kia biển lớn, lòng người thiên hạ đang sôi sùng sục với đủ thứ khám phá từ khoa học đến văn chương, triết lý, nghệ thuật... trong khi ở quê mình thì vẫn còn sặt sừ sau những chìm nổi của gần hai ngàn năm lệ sử. Nếu nhớ không lầm thì cỡ đó, người ta đã lấp ló tới cung quảng tỏ rõ mặt chị Hằng chẳng lấy gì làm kiều diễm để mà mơ mộng. Thế giới đã vận mình chuyển động. Người thiên hạ đang bùng con mắt dậy sau cơn đồng thiếp gọi là cổ điển... Vậy thì tội gì mà ru rú với đời xưa tích cũ. Chuyện Lan và Điệp thì dây chuông đã cắt đứt đoạn đành. Dừng với Loan cũng đã đoạn đành... đoạn tuyệt. Còn câu chuyện hận tình xưa bậc nhất ở xứ mình có đoạn trường cách mấy thì rồi Thúy Kiều cũng đã về ở lại với Kim Trọng dẫu Thúy Vân có buồn tủi hay không. Chuyện đâu đã vào đó. Ngó quanh ngó quắt, mặt đời gần như nhẵn nhụi, còn có gì để mà mộng với mơ.

... Bởi vậy mà chớp được bài thơ mới, không-giống-ai, lòng trẻ cứ như thăng hoa, từ đó. Hết biết.

Đọc tới đọc lui...

...rồi mặc tình buông mình bay lượn tới một cõi người rất lạ... mà làm như rất quen.

ĐẸP

Người dáng bước bơ vơ của bầu trời hải đảo
Tóc bông bênh trên nếp trán ưu tư
Những ngón tay dài ướp tròn mấy ngàn thu
Mà men sáng trong xanh màu trắng vời vợi

Hơi thở mới nguyên của đồng tiền mừng tuổi
Tôi nhìn người ngóng đợi mắt lên ba
Người về đây có phải từ trời xa
Vội nét mắt vòng cung của cầu vòng che mưa nắng?

Có phải tên người là âm thanh vô vọng
Nên mắt buồn le lói thoáng bơ vơ
Hay một đêm nao nước lụt Ngân Hà
Thượng đế đưa sao mang gửi về khóe mắt?

Người về đâu giữa đàn khuya diu dặt
Hơi thở thiên thần trong tóc ẩm hương xưa
Người đi về trời nắng hay mưa
Sao để sương gió trầm tư thêu thùa má ướm

Mắt dịu ngọt đúc từ rùng ngọc bích
Hay linh hồn trăm phiến đá chân tu
Sao người về mang trọn một mùa thu
Vội mây trắng lênh đèn của những chiều nguyệt tận

Là gió trăm cây hay là cồn nước động
Người không cười mà hoa cỏ gói trong tay
Đường áo màu viền trắng cổ thơ ngây
Màu sắc thời gian người thu tròn giữa áo

Bóng nhỏ xa đi trên lá vàng cỏ đạo
Bước chân chìm theo mỗi phím đàn khuya
Tay trần gian tôi đếm ngón so le
Đã có phút âu lo đường về dương thế

Người về đâu mà đèn đài hoang phế
Mang dáng người trên mỗi nắm bia phai
Trăm vạn đường mây xê dịch chân trời
Theo tiếng nhật khoan của từng nhịp bước

Dù về đâu tôi xin đừng chậm gót
Để làm gì cho mỗi mắt trần gian
Có bao giờ tôi sẽ phải làm quen
Lời ngỏ ý sẽ là kinh cầu nguyện...

NGUYỄN SA

Thơ, mới nhìn bề ngoài đã thấy lạ lẫm, kiểu máy tay... du đẳng thời đó, quần áo bung thùa, bộ điệu ngang tàng trên những hẻm phố Sài Gòn. Thơ gì mà câu cú dài ngắn không đều, bất chấp mớ luật lệ của ông bà cổ tổ. Có điều, khác với cái chuyện giải phóng... giả hồi năm một-chín-bảy mươi lăm, mấy câu thơ mới tinh đó phải nói là cách mạng hết cỡ. Bao nhiêu hồn thi nhân đang lớn hay sồn sồn hay đã cỗi bồng như được cởi phăng sợi xích-thằng vốn đã buộc cứng mình vào cuộc hôn nhân với thơ, dầu không từng cưới hỏi. Nội cái chuyện thay đổi liên liên số chữ trong câu làm cho tiết tấu bài thơ trở nên sinh động, phóng túng khác hẳn thứ nhịp nhàng khuôn khổ đến lờn tai. Rồi đến chuyện số câu trong bài. Chẳng có bốn-câu-bảy-chữ hay bảy-chữ-tám-câu gì ráo, kể cả từng cặp lục bát sáu-trên-tám-dưới, sáu trên tám dưới liên tù ti đọc mệt nghỉ suốt cả mấy ngàn năm qua. Không. Không điệu bằng trắc đúc khuôn. Không niêm luật tù túng. Câu cú rõ là chẳng lo ép uổng. Bài thơ là một cuộc rong chơi mặc tình của chữ nghĩa, tự tung tự tác, bất kể luật lệ, phiêu hốt như mây trời ngày gió lớn... Hết sẩy! Có điều dầu thẳng tay phá vỡ cái khung cũ bó rọ đã ngàn đời, vần điệu vẫn còn nguyên vẹn là ... vần điệu. Những “trắc” “bằng” vẫn kết hợp với nhau theo một luật chơi riêng. Thơ vẫn là THƠ, y như tên gọi. Thơ vẫn là thơ chứ không phải là văn xuôi mạo hóa. Những câu những chữ nối nhau mà lượn lờ lãng lướt kiểu như tay chơi đang lúc bốc đồng, mặc tình nhún nhảy quên cả khách má hồng đang cặp kè theo từng nhịp bước trong tay... Không lớn tiếng cũng không thủ thỉ. Không nhũn nhặn cũng không cao kỳ, chữ và nghĩa và vần điệu trong từng câu bay lượn thông dong mà như từng mũi kim châm, lặn lẽ xăm trở vào lòng người từng dấu chữ kiêu sa.

Người về đâu giữa đàn khuya dìu dặt
Hơi thở thiên thần trong tóc ẩm hương xưa
Người đi về trời nắng hay mưa
Sao để sương gió trầm tư thêu thùa má ướm

Mắt dịu ngọt đúc từ rừng ngọc bích
Hay linh hồn trăm phiến đá chân tu
Sao người về mang trọn một mùa thu
Vội mây trắng lênh đênh của những chiều nguyệt tận

Những câu thơ dài ngắn bất chấp, nối tiếp nhau êm xuôi như tiếng bò bịch đồ nhau khi tình chưa sóng gió. Dầu vậy, ngọt ngào thì có nhưng xin xỏ thì không. Còn chữ nghĩa thì quả tình là bậc thầy lãng mạn. Chữ nối chữ như từng lượn sóng vỗ tràn tình ý ra khỏi từng câu thơ. Cùng lúc, thi ảnh thoát ra lập lờ như trần thế với huyền mộng chỉ là một. Hết biết. Vậy đó mà tựa bài thơ chỉ đọc nhất có một chữ, cụt ngủn, “ĐẸP”. Gọn băng. Chắc nịch. Y như tiếng hô quân khi tập lính. Hồng chừng vậy mà khi lỡ nghe rồi là rầm rập tuân theo, cứ thả hồn như bèo bọt trôi sông, theo sóng trường giang cuộn mình ra biển lớn... Vậy đó mà mê mệt.

Thử nghĩ coi, thơ gì mà như phép tắc của mấy ông đồng bà cốt. Ngay lúc tuổi đời còn non xèo, vốn liếng chữ nghĩa chưa đầy cái lá mít mà cội nguồn của chữ nghĩa thì cổ đã mấy đời cổ thụ, vậy mà vô tình đọc thơ rồi là y như bị hớp hồn,

xua vào một cõi huyền mơ huyền ảo. Mà thực tình cũng chẳng biết là cõi gì. Chỉ chắc có một điều là không phải cõi mình đang hiện hữu. Được cái là đầu ngu ngơ cũng biết tác giả đang tả dung nhan của một mỹ-nam-tử. Ngặt một nỗi vốn quen đọc Truyện Tàu của nhà xuất bản Tín Đức Thư Xả mà người-đẹp-nam-phái vẫn thường được miêu tả như Phan An-Tổng Ngọc, kiểu da-trắng-môi-son như con gái, làm như mụ bà đã lỡ tay nắn lộn. Bởi vậy, lần này, chạm mặt rồi là y như bị... coup-de-foudre không bằng. Hóa ra nam tử có cái đẹp khác. Không thu hút hồn người vào cái chỗ chật cứng bó rọ của thân xác, mỗi mai của đọa lạc. Mà ngược đời, làm như lại có lực ly tâm, đẩy ngược hồn người tới một cõi phiêu bồng, vượt bỏ hết mọi ranh giới của cõi lụy. Ở đó là một cái ĐẸP như thị, trần trụi, không điểm xuyết cũng chẳng y trang. Ở đó là cái THẬT, không nguy tạo, hay lấp liếm... để làm hoa mắt thế gian, vốn vẫn được coi như một sự gian dối cần thiết. Nhất là, như một phát giác kỳ diệu, qua những câu thơ với giọng điệu trầm, lắng, động... mà lại làm toát ra những hình ảnh, vừa động vừa tĩnh, như trong động có tĩnh trong tĩnh có động. Thứ hình tượng có có không không làm thơ lung linh như một dụ ngôn ẩn mật. Từng thi ảnh như một sự phát tiết tự nhiên dù có chọn lựa mà không lộ ra kỹ xảo. Một cái đẹp-không cần làm điều, không cần quảng cáo như thứ xun xoe hà rầm ngoài chợ đời nhí nhố. À há, cả một bài học về cái-đẹp-tự-thân, một sự khiêm cung... tuyệt diệu. Y như thứ chân lý đã bị che giấu tự ngàn đời: THẬT=ĐẸP.

Mắt dịu ngọt đúc từ rừng ngọc bích
Hay linh hồn trăm phiến đá chân tu
Sao người về mang trọn một mùa thu
Vội mây trắng lênh đênh của những chiều nguyệt tận

Là gió trăm cây hay là cơn nước động
Người không cười mà hoa cỏ gỏi trong tay
Đường áo màu viền trắng cổ thơ ngây
Màu sắc thời gian người thu tròn giữa áo

Sự khiêm cung một-cách-ngang-nhiên đó hiển hiện trong cung cách của bài thơ. Dẫu câu dài ngắn bất kể y như hơi thở vô chừng mỗi khi đời trở chứng, thơ vẫn toát ra cái vẻ bình yên tĩnh lặng. Mỗi chữ phát một âm riêng, từ phù bình thanh chuyển qua trầm bình thanh. Và ngược lại. Chỗ đáng nói là dù cho “phù” hay “trầm”, âm độ của những chữ nối nhau không quá cách biệt làm câu thơ đọc lên nghe như tiếng rù rì rủ rỉ mình-nói-mình-nghe, kiểu như cách nói khéo làm-thơ-là-làm-cho-mình, sau đó mới tới phiên người-thiên-hạ. Dẫu có rao tặng ai kia đi nữa. Tiếng vọng của thơ nghe đều đều như tiếng kinh cầu. Âm trầm âm bổng không giống nhau mà không quá khác nhau. Từng âm nối nhau giữ nguyên nồng độ của cảm tính, như một khúc tự tình với chính mình. Đọc cho hết bài rồi sẽ thấy. Khi luật lệ đã bị phá vỡ, dứt bỏ hết mọi câu nệ thi pháp với mớ ngữ vựng thường tình và vần điệu khuôn khổ, thi ảnh thoát ra khỏi nhãn quan quen thuộc với những thiên kiến, cảm nhận sẽ thoát ra khỏi cái khung cũ kỹ đã ghim hồn người vào chỗ biếng lười, cái ĐẸP sẽ hiện ra lồ lộ tới độ... dẫu có cọ vẽ cũng không họa lại được từng nét chân dung. Một vẻ đẹp không-giống-ai phá vỡ mọi ước lệ vốn đã được lập đi lập lại tới phát nhảm. Không có những nét đột phá bất

ngờ mà cũng không nhập nhòa tới nỗi khuất lấp. Rất an nhiên mà lại như toát ra hấp lực khó cưỡng. Tuyệt vời từ đó. Đọc lên thành tiếng, âm vị nghe ra từ tốn không có tiếng sắt tiếng vàng chạm nhau, thi ảnh chập chờn làm lộ rõ bóng hơn hình... vậy mà sao tự trong thâm tâm, nơi riêng tư và thâm kín nhất, trung thực nhất sẽ vọng lại tiếng hồi thúc, thứ hồi thúc từ trong vô thức mà người ta không thể từ chối để xác nhận cái ĐẸP hiển nhiên, như thị. Hiển nhiên, như thị mà lại vô hình vô sắc. Đường cong nét gầy dẫu chỉ được mô tả một cách mờ ảo mà sắc diện tổng thể rốt lại như nhẵn tiền. Nhẵn tiền mà lại bất khả họa hình họa tướng. Chính vẻ huyền nhiệm đó tạo ra thứ hấp lực y như mặt trăng thúc hồi thủy triều làm người đọc thơ thấy mình như hệ lụy. Những câu thơ bay lượn, lãng lớt họa hình người không rõ nét cũng không màu mè... vậy mà, ờ, sao như có sức cảm hóa, làm động dậy những con tim còn hơ hớ tuổi xuân. Gì thì gì cũng một tiếng chắc lười thay cho một lời tán thán. Khi đó, lòng người có cơ hội mở ra thay vì khép kín. Vẻ đẹp của núi đứng thẳng chọc trời mà lại lấp lửng đáng cuống lự sắp sửa cuộn mình ra biển lớn. Một cái đẹp nam tính, tự tại không cần phải tỏ bộ hay làm dáng. Như mùi thơm của một đóa hồng. Hữu xạ tự nhiên hương. Cái đẹp nguyên thủy, tinh tuyền, không nhờ vả vào những đắp đổi phù du... làm cái đẹp trở nên một thứ chân lý, không cần biện bạch. Và từ đó, như một màu nhiệm có sức phủ dụ, cảm hóa, xóa bỏ đối nghịch... Biểu tượng mới lạ đó là cõi đời vô biên, cõi lòng vô lượng, không tự cao nên không tạo ra tự ti, xóa bỏ mọi biện biệt nên không có tị hiềm, ganh ghét. Và như vậy chính cái đẹp tự thân đó là biểu tượng của lòng kiêm ái, sẽ là sức mạnh vô hình xóa bỏ hết mọi đối-đãi nơi cõi ngoài phiền trược.

Có quá đáng không khi nghĩ rằng chính CÁI ĐẸP có khả năng xoa dịu những buồn phiền cùng lúc nâng đỡ tinh thần của thể nhân, những khi đời trở chứng. Mỗi cái đẹp như là biểu tượng của một niềm hy vọng. Từ đó như vọng lại một tiếng gọi vô thanh nhắc nhở lòng khoan dung, sự độ lượng... Đó sẽ là liều thuốc tiên làm giảm bớt căng thẳng để gọi lên sự cảm thông, hóa giải những biện biệt, dung hòa những đối cực... Ít ra cũng làm cho bộ mặt của thế gian bớt phần cau có. Có lần Dostoïevski, nhà văn của nửa sau thế kỷ 19 đã viết trong tác phẩm L'Idiot rằng " La beauté sauvera le monde " Cái đẹp sẽ cứu vãn nhân loại. Dĩ nhiên, câu nói của bậc văn hào có thể giải thích bằng nhiều diễn giải khác nhau, nhưng cần gì chỉ bấy nhiêu thôi đã đủ. Trước một nụ quỳnh hoa vừa sức nở giữa vườn khuya, ai không thấy lòng thanh thản. Mọi hỉ, nộ, ái, ố phút chốc như tiêu tán. Còn nhớ không, có lần sư Mãn Giác, giữa cái tĩnh mịch của đêm lặng giao thừa, đã phán mấy câu thơ mà làm tỉnh thức cả và thiên hạ. Mạc-vị-xuân-tàn-hoa-lạc-tận-Đình-tiền-tạc-dạ-nhất-chi-mai. Chẳng có gì phải tuyệt vọng vì rồi ra, hoa còn nở thì đời còn đáng sống. CÁI ĐẸP sẽ cứu độ chúng sinh.

Hơi thở mới nguyên của đồng tiền mừng tuổi

Tôi nhìn người ngóng đợi mắt lên ba

Người về đây có phải tự trời xa

Với nét mắt vòng cung của cầu vòng che mưa nắng?

Cả bài thơ rồi như một chiếc cầu vồng bắt ngang lưng trời ngay sau cơn giông bão. Như một hứa hẹn cho một lần nắng mới. Lòng người như bếp than riu riu được hà hơi, rồi sẽ bén lửa.

Chẳng những vậy thôi, hồng chừng cái đẹp còn có sức truyền nhiễm như cái đám virus thời nay vậy. Nhưng thay vì hại người, cái đẹp sẽ cứu vớt người qua từng cơn đọa lạc. Điều đó gần như đã được minh chứng qua lịch sử, nếu chịu hiểu ngược lại. Kiểu cái chuyện hăm he khi đem nhan sắc của quý bà quý cô ra hù dọa đám đàn ông con trai -Sắc bắt ba đào dị nịch nhân, sắc đẹp (gái) không có sóng mà nhận chìm người ta (trai) như chơi. Rõ là cường điệu. Có điều từ chuyện người đến chuyện ta, chuyện lật vật đến sử tích đã minh chứng ít nhiều thứ vũ khí chết người đó. Mà nếu vậy, y như cuộc đời luôn có hai mặt, nếu cái đẹp đã đắm chìm được người thì cũng có thể cứu vớt người được vậy.

Dù về đâu tôi xin đừng chậm gót
Để làm gì cho mỗi mắt trần gian
Có bao giờ tôi sẽ phải làm quen
Lời ngỏ ý sẽ là kinh cầu nguyện...

Quả vậy, thử nghĩ lại coi trong cái cõi đời không lấy gì làm vui cho lắm này, nếu không nói là... buồn tênh, giả sử nếu không có những cuộc săn tìm CÁI ĐẸP mà thiên hạ gọi là NGHỆ THUẬT thì sẽ còn buồn biết mấy nữa. Và như vậy, từng ngày nối từng ngày, tháng tháng, năm năm... người ta lấy gì để mà sống với. Dĩ nhiên, không khí dù có ô nhiễm vẫn còn đủ để thở ra hít vô, gạo thóc, lúa mì, bo bo... couscous, quinoa... hay thịt cá... cũng chưa thiếu để làm đầy bao tử. Có điều, với bấy nhiêu đó dường như chưa đủ cho thiên hạ sống còn, nếu không có... một món phụ trội mà gần như là thiết yếu. Đó là thứ có thể coi như vô ích, vô dụng nhất... đó chính là Nghệ Thuật. Mà nghệ thuật chính là phương tiện đi tìm... CÁI ĐẸP. Nghĩ lại coi, thế giới này sẽ tẻ nhạt biết mấy nếu không có nụ cười ngàn năm không hờ môi, La Joconde của Leonard de Vinci... không có búp sen e ấp trong sương mờ Giverny của Monet... không có những dạ khúc của Chopin hay mộ khúc của Schubert... không có đêm qua bên Tầm Dương nghe gảy tỳ bà của Bạch Cư Dị... những vần bằng-trắc ngọt ngào như đường phèn của lục-bát Nguyễn Bính, màu xanh lục trong tranh của Thái Thủy, những câu thơ bảy chữ như rồng bay phượng múa của Vũ Hoàng Chương, những câu văn xuôi ngược như nước lớn nước ròng của Mai Thảo, Nguyễn Đình Toàn... không có Trương Vô Kỵ đòi vẽ lại chân mày cho Triệu Minh của Kim Dung thì cái đám sinh viên ở Sài Gòn những năm 60-70 lấy gì mà thù dật với mấy cô nữ sinh Gia Long, Lê văn Duyệt... v.v... Và v.v... Và v.v... Nếu không có nghệ thuật điện ảnh, thiên hạ sẽ lấy gì viễn mơ nếu không có Star Wars của George Lukas, mấy bà mấy cô làm sao cười khóc hả hê nếu không có nghệ thuật cải lương hát xướng từng đêm để tạm quên đi mấy tờ giấy bạc cứ lo cắc cùm từng ngày. Nếu không có... Nếu không có... Thế giới này hẳn sẽ buồn biết mấy. Mà cái buồn chính là loại độc dược... độc nhất trần ai, gần như không có thuốc chữa. Ngoại trừ mấy món thuốc an thần có tên gọi là “nghệ thuật” kể trên. Chính CÁI ĐẸP mà Nghệ Thuật đã trần thân tìm kiếm để đem về o bế lòng người, tạo ra những NIỀM VUI

vẫn là món thuốc dưỡng sinh cần thiết cho loài người đã quá ư già cỗi và mòn mỏi phong ba.

Vậy thì còn chờ gì nữa mà không vét cạn lòng tụng ca CÁI ĐẸP. Kiểu như bài thơ ĐẸP của NGUYỄN SA.

Nên chăng ?

.....

Dông dài cho đã rồi trở lại chỗ lẽ ra phải... bắt đầu. Rất lạ.

Nghĩ lại coi từ hồi xưa hồi xưa, từ lúc mà thiên hạ bắt đầu thơ... thần, thơ gần như “ngón nghề” của phái-thứ-nhất dành để tụng ca phái-thứ-hai. Từ bên Tàu qua tới bên Tây, cũng như ngay tại cái xứ ngàn đời giặc giã, từ ông thi sĩ đến anh học trò học đòi... mỗi lần con tim động đập, thiết giả bất phân, mà nổi hứng... làm thơ chín mươi chín phần trăm là bắt nguồn từ một mái tóc xõa, một nụ cười mím, lắm khi còn tục tử hơn nữa, chữ nghĩa phát cuồng chẳng qua chỉ vì mớ thịt xương trần tục. Nghĩa là đối tượng phải là ở phía-bên-kia, cái phía mà mới thoáng qua cứ tưởng phải là thù nghịch vì mọi thứ đều ngược ngạo, từ trên xuống dưới, từ trong ra ngoài... Ấy vậy mà rồi thơ phú cứ bay ra nườm nượp để tô thêm son điểm thêm phấn, chăm chú tới từng sợi tóc rối, nắn nót tới từng khóm miệng cười, xum xoe tới từng vạt áo hồi xưa dài ngoằn rồi có lúc cắt ngắn theo kiểu... mini. Thiết vậy, khỏi cần vất tay lên trán cũng nhớ rõ như in. Trước như sau, gần như chín mươi chín rưỡi phần trăm, đàn ông con trai làm thơ là để gieo tình vào đám đàn bà con gái. Từ đó, hay dở bất phân, thơ như chất xúc tác cần-và-đủ để làm dậy lên thứ men tình bí hiểm. Mà cho dù, dầu không xuất phát từ cơn khủng hoảng của con tim, thiên-hạ-đàn-ông làm thơ là cũng để mô tả hay ca tụng một nhan sắc nào đó, ở bên kia lằn ranh phái tính. Kiểu như Lý Bạch, người của ngàn ngàn năm trước đã vẽ vời vân-tướng-y-thường-hoa-tướng-dung khi chạm mặt với Dương Quý Phi. Hay gần gũi hơn như khi ông Đinh Hùng có lần đã chết-giữa-môi-hôn của Kỳ Nữ đến nỗi phải đặt-em-lên-ngôi-thờ-nữ-sắc... Mà thiết, thử nghĩ coi, để xúc động đến nỗi phát tiết ra thứ chữ nghĩa tuyệt tặn đến vậy thì đối tượng chẳng những phải là tuyệt thế, mà thiết yếu là phải nghịch đảo với chính mình mọi thứ, mới đủ sức đánh động con tim, khoáy xoáy bộ não làm bật tung ra thứ chữ nghĩa đáng-giá-ngàn-vàng. Thói đời xưa nay vẫn vậy.

Vậy mà lạ ghê, quả một kỳ tích. Đây là lần đầu tiên mới có những vần thơ của một nam nhân đề tặng cho một... nam nhân. Mà thơ phải nói là... thơ vô cùng vô tận... thơ. Hẳn đã thân thiết còn hơn Bá Nha với Tử Kỳ. Mà đái tri âm tri kỷ tới vậy xưa nay đã có mấy ai !

Chắc tại vậy, với bài thơ ĐẸP từ nãy giờ cứ dông dài mà dứt ra không được. Mà đọc lại cũng có thấy giải bình gì được đâu. Thơ của người vẫn là thơ của người. Người-đẹp trong thơ vẫn mờ ảo... liêu trai. Mất mũi tay chân vẫn... hình sương bóng khói. Nếu bất ngờ gặp nhau giữa phố chắc mạnh ai nấy đi vì làm sao mà hồi ức cho kịp mớ đường nét quá ư là siêu thực. Cũng đành thôi. Cái đẹp nói chung vẫn mãi là một bài toán đố không có đáp số. Cái đẹp trong bài thơ là một thứ nhan sắc trong muôn vàn nhan sắc ẩn ẩn hiện hiện giữa cõi đời ô trọc này. Nhận cho ra cái đẹp đã là hạnh ngộ. Và là một sự tương tác kỳ diệu, không cần lời giải thích. Xuân Diệu. Ai-đem-phân-chất-một-mùi-hương. Vả lại, thêm một lời phê phán trần tục có phá vỡ màu nhiệm đó chẳng ! Có phải lảng lạng mà chiêm

ngưỡng mới là thượng sách. Thôi, những lời đã lỡ thì cứ coi như gởi-gió-cho-mây-ngàn-bay. Chẳng qua, lắm khi cũng vung tay quá trán !

Ngắm nghía, ngâm nga, mà ngắm nghĩ rồi phải ngổ ngang mà ngại ngừng thú nhận rằng... kẻ hậu sinh quả là không đủ chữ để bình thơ của một khách tài hoa... quá đỗi. Chỉ biết xin thêm một lời để ngậm ngùi than thở "... Sao Người bỏ đi chi sớm để THƠ nay không còn được như THƠ xưa... *"

Cao Vị Khanh

* ông NGUYỄN SA mất ngày 18 tháng 4 năm 1998 .

-TÁI BÚT

Thiệt ra cái chuyện ĐẸP-XẤU xưa nay vẫn là đầu mối tranh cãi dài dài khó mà dung hòa cho được. Chuyện đó hoàn toàn tùy thuộc vào thẩm mỹ quan của từng cá nhân một. Thẩm mỹ quan lại tùy thuộc vào bản chất mà bản chất lại tùy thuộc vào... ông trời. Trời đã biểu vậy thì đành vậy. Có thể thêm thắt, sửa đổi chút đỉnh từ giáo dục, từ xã hội... Có điều thứ ảnh hưởng ngoại lai rồi cũng chỉ là những đắp đổi như lớp verni mỏng đánh, cũng khó mà thay đổi hẳn đường nét màu sắc nguyên thủy. Bởi vậy nói chuyện ĐẸP-XẤU y như ngồi-buồn-vọc-nước-giờn-trắng... Có điều không nói thì chẳng lẽ lại cứ... ngồi-buồn... Thôi thì nói vậy thì hay vậy, tới đâu hay tới đó. Mà rồi sẽ cũng chẳng... tới đâu !!!